

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра соціальних структур та соціальних відносин

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЕНДЕР, КЛАС, ВІК, НАЦІЯ: ІНТЕРСЕКЦІЙНИЙ АНАЛІЗ

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 Соціологія
освітній рівень магістр
освітня програма «Гендерні студії (програма з можливістю подвійного дипломування з Лундським університетом, Швеція)»
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2024/2025
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	5
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Ольга ІВАЩЕНКО, доцент кафедри соціальних структур та соціальних відносин

Розробник: Ольга ІВАЩЕНКО, к.філос.н., доцент кафедри соціальних структур та соціальних відносин¹

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри соціальних структур та соціальних відносин

(підпис)

Олег МАЗУРИК
(прізвище та ініціали)

Протокол № 7 від 29.08 2024 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол № 7 від 31 серпня 2024 року

Голова науково-методичної комісії Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

КИЇВ – 2024

¹ На базі програми, розробленої доц. Світланою БАБЕНКО (2021).

1. **Мета дисципліни** - формування теоретичного та дослідницько-орієнтованого знання інтерсекційного аналізу взаємного впливу ключових факторів соціальної структури: гендер, клас, вік та нація.

2. **Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:**

1. *Знати* основні положення соціоструктурного аналізу соціальних нерівностей.
2. *Вміти* працювати з науковою літературою, першоджерелами та соціологічними даними.
3. *Володіти* понятійним апаратом сучасної соціологічної теорії та гендерного аналізу.

3. **Анотація навчальної дисципліни:** дисципліна представляє актуальні питання інтерсекційного аналізу, а саме: теоретичного та практичного соціологічного дослідження аскриптивних чинників соціальної стратифікації: статі, віку, нації в контексті взаємного впливу на структурування нерівностей у суспільстві. Курс побудований на аналізі феміністичних критик класичного соціологічного дослідження стратифікації та нерівності, введенні до сучасних схем вимірів соціального класу чинника гендеру. Інтерсекційний аналіз розглядається в термінах методології та теорії з подальшим поглибленням розглядом змісту соціального конструювання гендеру, класу та віку з врахуванням впливу феміністично орієнтованих наукових, історичних і культурних перспектив в США, Великій Британії, Європі та Україні. Одним із основних фокусів курсу є критичне омислення класичних підходів класового аналізу, значення феміністичного впливу на формування сучасних знань соціоструктурного підходу в соціології в опануванні зв'язків між теорією, методологією і актуальними питаннями для дослідження.

4. **Завдання (навчальні цілі):**

- Засвоєння основних понять та логіки крос секційного аналізу в соціології.
- Поглиблення знання феміністичної критики соціальних наук та соціології на прикладі розвитку класового аналізу в США та Європі.
- Знання про сучасний соціальний контекст інтерсекційності гендеру, віку, класу та нації в утворенні нерівностей в США, Європі та Україні.

Це спрямовано на формування компетентностей:

- ЗК08. Усвідомлення проблематики рівних можливостей у суспільстві, зокрема її гендерних, расових, вікових аспектів.
- СК02. Здатність виявляти, діагностувати та інтерпретувати соціальні проблеми українського суспільства та світової спільноти.
- СК12. Здатність співставляти результати міждисциплінарних гендерних досліджень, узагальнювати, обґрунтовувати висновки.

5. **Результати навчання за дисципліною:**

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології викладання і навчання)	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати основні поняття та логіку інтерсекційного аналізу в соціології	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Практичні завдання, контрольна робота, підсумкова робота	20
1.2	Розуміти сучасний соціальний контекст інтерсекційності гендеру, віку, класу та нації в формуванні нерівностей в США, Європі та Україні	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Практичні завдання, підсумкова робота	15
2.1	Використовувати методологію та понятійно-категоріальний апарат інтерсекційного аналізу	Лекція, практичне заняття, самостійна робота	Практичні завдання, самостійна робота, підсумкова робота	20
2.2	Застосовувати феміністичний підхід в дослідженні та поясненні соціальних нерівностей та дискримінації в сучасних суспільствах США, Європи, України	Практичне заняття, самостійна робота	Практичні завдання, підсумкова робота	15
3.1	Демонструвати навички аргументованої презентації власної думки, компетентної та толерантної дискусії	Практичне заняття, самостійна робота	Практичні завдання, підсумкова робота	10

4.1	Здійснювати самостійно аналітичну, дослідницьку та пошукову діяльність із застосуванням інтерсекційного аналізу	Практичне заняття, самостійна робота	Підсумкова робота	20
-----	---	--------------------------------------	-------------------	----

6. **Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання**

Результати навчання дисципліни (код)		1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	4.1
Програмні результати навчання							
ПР02.	Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки.	+	+				+
ПР07.	Вирішувати етичні дилеми відповідно до норм професійної етики соціолога та загальнолюдських цінностей.				+	+	
ПР12.	Вміти аналізувати гендерно обумовлені проблеми в різних сферах суспільного життя та робити гендерний аналіз			+	+		
ПР13	Застосовувати соціологічний підхід до аналізу гендерної проблематики	+					+

7. **Схема формування оцінки.**

7.1 **Форми оцінювання студентів:**

- **семестрове оцінювання:**

1. Активна робота на практичних заняттях: РН1.1, РН1.2, РН1.3., РН2.1, РН2.2, РН3.1 – 30/10 балів.
2. Самостійна робота: РН2.1 – 20/12 балів.
3. Контрольна робота: РН1.1 – 20/12 балів.
4. Підсумковий проєкт: РН 1.2, РН 2.1, РН 2.2, РН3.1, РН4.1 – 20/12 балів.
5. Захист підсумкового проєкту: РН3.1 – 10/6 балів.

- **підсумкове оцінювання: залік.** Для студентів, які сумарно протягом семестру набрали меншу кількість балів за *критично-розрахунковий мінімум – 60 балів* – для одержання заліку обов'язковим є відпрацювання завдань до 6 тем дисципліни, підсумковий проєкт та співбесіда за результатами виконаних завдань.

7.2 **Організація оцінювання:**

1. Активна робота на практичних заняттях – протягом семестру.
2. Самостійна робота (творчі завдання) – теми 5-10.
3. Контрольна робота – після теми 5.
4. Підсумковий проєкт та його захист – протягом тем 6-12.

7.3 **Шкала відповідності оцінок**

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекційних і практичних занять

№	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	практичні	самостійна робота
1. Теоретичні підгрунтя та практика інтерсекційного дослідження				
1.	Обґрунтування запровадження концепту інтерсекційності в соціальних дослідженнях	2	2	12
2.	Інтерсекційність як методологія та теорія	2	2	6
3.	Соціальне конструювання гендеру	2	2	6
4.	Соціальне конструювання віку	2	2	6
5.	Соціальне конструювання класу	2	-	10
	Контрольна робота		2	12
2. Якісна методологія інтерсекційного аналізу				
6.	Переваги якісної методології в інтерсекційних дослідженнях	2	2	6
7.	Пояснювальний аналіз ефектів гендеру, віку, класу, раси (нації)	2	2	6
8.	Інтерсекційний аналіз в Україні: приклади запровадження	2	2	8
3. Кількісна методологія інтерсекційного аналізу				
9.	Критика кількісного підходу інтерсекційного аналізу	2	2	8
10.	Раса та гендер в соціальній стратифікації США	2	2	6
11.	Вік, клас, гендер: актуалізація в студіях соціальної стратифікації Європи	2	2	8
12.	Гендер, вік, клас, нація як новітні чинники соціальної стратифікації України	2	2	8
	Всього	24	24	102

Загальний обсяг – 150 год., в тому числі:

Лекції – 24 год.

Практичні – 24 год.

Самостійна робота – 102 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

- Collins P., Bilge S. (2020). Intersectionality. 2d ed. Polity Press. Pp. 1-72, 166-189, 219-242.
- Crenshaw K. (1989). Demarginalizing the intersection of race & sex: a black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics. In: Feminist Legal Theories, Routledge, Pp. 23-51.
- Choo, Hae Yeon & Myra Marx Ferree. (2010). "Practicing Intersectionality in Sociological Research: A Critical Analysis of Inclusions, Interactions, and Institutions in the Study of Inequalities." Theory and Society, 28(2): Pp. 129-149.
- Hancock Ann Marie (2016) Intersectionality in intellectual history. Oxford University Press. Pp.1-36, 72-123, 161-200.
- Lykke Nina (2010) Feminist studies. A guide to Intersectional Theory, Methodology and Writing. Routledge. Pp. 49-67, 125-185.
- Guterman A. (2023). Intersectionality and rights of older persons. Research paper. URL: https://www.researchgate.net/publication/367479617_Intersectionality_and_Rights_of_Older_Persons

Додаткові:

- Sherril Yolanda Brown-Guinyard Race, Class, Gender, and Linked Fate: A CrossSectional Analysis of African American Political Partisanship, 1996 and 2004. URL: <http://scholarcommons.sc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2775&context=etd>. Pp. 529-550.

- Mieke Verloo (2006). Multiple Inequalities, Intersectionality and the European Union \\\ European Journal of Women's Studies; 13; Pp. 211-228.
- Стрельник О. Гендерна нерівність: теоретико-методологічні підходи до інтерпретації // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2005. – №4. – С. 147-154.
- Симончук О. Соціальні класи в сучасних суспільствах. К., 2018. Розділ 5.4. URL: <http://simonchuk.kiev.ua/wp-content/uploads/2020/02/2018-Book-Simonchuk-ukr1.pdf>
- Міхеєва О. Вийти з тіні. Вплив політики (не)визнання фактів із життя людей з невідконтрольованих території України територій Луганської та Донецької областей на чоловічі та жіночі ролі у повсякденному житті \\\ PAX report. URL: <http://pax-report-gender-perspectives-on-life-of-people-in-the-context-of-war-full-report-ua>
- Кисельова О. Гендерний вимір пандемії Covid-19. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Presentation_COVID.pdf
- Гендерний вимір внутрішнього переміщення: світовий досвід і ситуація в Україні. Методичне керівництво / Олена Уварова, Марія Ясеновська. Харків, 2020. 74 с.
- Розуміння маскулінності та гендерної рівності в секторі безпеки України. Резюме дослідження. 2020. \\\ ООН Жінки. URL: https://www.naiaa.kiev.ua/files/zakon_ukr/gender/2021_03_25/UnWomen_2021_Resume_Ukr.pdf